

MIESIĘCZNIK DIECEZJALNY
✠ ŁUCKI ✠

8/39

TREŚĆ Nr. 8/39

DZIAŁ URZĘDOWY.

AKTA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Penitencjaria Apostolska: Str.

AKTA WŁADZY DIECEZJALNEJ.

AKTA CENTRALNYCH WŁADZ PAŃSTWOWYCH.

Prezydent Rzeczypospolitej:

Dalszy ciąg na trzeciej stronie okładki.

Rok XIV. Sierpień 1939 r. Nr. 8

MIESIĘCZNIK DIECEZJALNY ŁUCKI

WYDAWNICTWO KURII BISKUPIEJ ŁUCKIEJ

DZIAŁ URZĘDOWY

Akta Stolicy Apostolskiej.

PENITENCJARIA APOSTOLSKA.

132.

DEKRET

o błogosławieństwie papieskim drogą radiową.

(A. A. S. 15 lipca 1939 r. Nr. 8).

Od dłuższego czasu z wielu stron napływały prośby do Stolicy św., aby ci, którzy nie mogą być obecnymi w czasie udzielania przez Ojca św. błogosławieństwa apostolskiego wraz z odpustem zupełnym, mogli uzyskać ten odpust, jeżeli w pobożnym usposobieniu otrzymują to błogosławieństwo drogą radiową.

Po dojrzałej i pilnej rozwadze, niżej podpisany Kardynał Wielki Penitencjarz, na audiencji w dniu 10 bieżą-

cego miesiąca i roku przedłożył tę sprawę Ojcu św., Najwyższy Pasterz zaś, wysłuchawszy zdania Kardynała Penitencjarza, gorąco pragnąc, by to, co postęp czasów dzięki badaniom naukowym wprowadził, służyło też zbawieniu dusz ludzkich, raczył postanowić i zadecydować, iż zarówno obecni na błogosławieństwie Ojca św., udzielanym Urbi et Orbi, jak i nieobecni, gdziekolwiekby się znajdowali, jeżeli drogą radiową w pobożnym usposobieniu otrzymają to błogosławieństwo, mogli zyskać odpust zupełny na zwykłych warunkach.

Nakazał również Jego Świątobliwość, by niniejszy dekret publicznie został ogłoszony.

Znosi się zarazem wszelkie przeciwne dekrety, nawet godne szczególnej wzmianki.

Dan w Rzymie, w siedzibie św. Penitencjarii, dnia 15 czerwca 1939 roku.

L. Kard. *LAURI*, Wielki Penitencjarz

S. Luzio, Regens.

Akta Władzy Diecezjalnej.

133.

Decretum de ortu infamiae facti.

EPISCOPUS LUCEORIENSIS Luceoriae, die 25.VII 1939 a

Universo Clero Dioecesano.

Opinione omnium proborum praecavenda sunt potius facta, quae mores destruunt, prava exempla spargunt, cum sola persecutio poenalis reparare damna, societati illata, vix possint, praesertim si ab eis exerceantur, qui aedificandi Regni Christi praepositi sint. Experientia sat abunde docet talibus exemplis fidem multorum labefactari et atheismo optimam sterni viam.

Eadem experientia docuit non esse spernenda remedia, quae a Iure praevisa habeantur et quae ad tuendos bonos meres inserviant.

Inter alia c. 2293, § 3 Ordinario facultatem tribuit determinandi casus, in quibus bona existimatio apud fideles probos et graves amittatur ita, ut eisdem fidelibus insupportabile reddatur ministros Christi sacris fungi, dum reipsa propter quandam agendi rationem digni admissione ad exercitium sacri ministerii non censeantur.

Innixi igitur praefato canone, canonistarum etiam sententiam, ut Coronata (Inst. Iur. Can. v. IV, n. 1826) secuti, praesentium tenore declaramus, infamiam facti oriri, si aliquando per sententiam tribunalis etiam laici quis propter crimina vel delicta, quae mixta censeri possint, ut sunt mores corrupti, iniustitia, alia similia, condemnetur.

Firma igitur manente auctoritate, quae ad supprimenda mala in agendi ratione ministrorum sacrorum Iure Canonico praevideatur, — effectus etiam a Iure praevisi ex infamia facti praefata ratione orta applicandi erunt.

† ADOLPHUS SZELĄŻEK
Episcopus Luceoriensis

134.

Podziękowanie.

BISKUP ŁUCKI — **Łuck, dn. 19 lipca 1939 r.**

W dniu imienin moich, 17 czerwca, popadłem w ciężką chorobę o charakterze grypowym. Zdaniem lekarzy, szczególnej, wyjątkowej łasce Bożej przypisywać należy szybkie zwycięźenie tej choroby. Mam pełną świadomość, że tę łaskę zawdzięczam wstawiennictwu wielu życzliwych mi osób wobec Pana Boga. Msze święte, ofiarowane przez duchowieństwo, wspólne modły diecezjan, — nowenny, Komunie święte, ofiary dobrych uczynków w Zgroma-

dzeniach Zakonnych, nieustanne modlitwy wielu osób świeckich wyjednały mi dar powrotu do zdrowia. Świadom obowiązku spożytkowania nowego okresu mego życia dla chwały Bożej, dla dobra dusz i Ojczyzny — składam najserdeczniejsze podziękowanie wszystkim, którzy swe życzenia wyrazili mi na dzień moich imienin i tym wszystkim, którzy modlitwami lub bezpośrednią opieką przyczynili się do mego powrotu do zdrowia. Niech mi wolno będzie także złożyć najszczersze podziękowanie Wielce Szanownym Panom lekarzom i osobom pielęgnującym mnie za staranne nad wszelką pochwałę, trafne i umiejętne leczenie.

† *ADOLF SZELĄŻEK*
Biskup Łucki.

135.

W sprawie żeńskiej służby pożarniczej w strażach pożarnych.

(Okólnik wysłany do Przew. Duchowieństwa dn. 31 lipca 1939 r.).

BISKUP ŁUCKI
Nr. 4835

Łuck, dn. 31.VII. 1939 r.

Do
Czcigodnego Duchowieństwa
Diecezji Łuckiej.

Żaden z obywateli nie może uchylać się od udziału w pracach, koniecznych dla bezpieczeństwa i niepodległości Państwa, które będąc prawem i własnością wszystkich obywateli, ofiarą i czynnym udziałem tychże obywateli obronionym i utrzymanym być może.

Prace dla tych celów prowadzone są już w czasie pokoju, aby przez należyte wyszkolenie teoretyczne i praktyczne szerokich warstw społeczeństwa dla służby społecznej, różne dziedziny tak rozległej maszyny życia publicznego sprawnie funkcjonowały bez uszczerbku dla Państwa.

Realizowane obecnie przygotowania obrony przeciwlotniczej kraju w zakresie akcji przeciwpożarowej wymagają między innymi organizowania w strażach pożarnych żeńskiej służby pożarniczej.

Zagadnienie tworzenia oddziałów tej służby staje się podstawowym dla przygotowań skutecznej obrony przeciwpożarowej w czasie wojny, kiedy to szeregi straży pożarnych zostaną w znacznym stopniu uszczuplone przez odejście do służby wojskowej strażaków rezerwistów przy jednoczesnym wzroście zadań tych straży.

Zachodzi zatym bezwzględna potrzeba zabezpieczenia stanów straży miejskich, a przede wszystkim wiejskich, elementem żeńskim w postaci wspomnianych wyżej oddziałów.

Wspomniane osiedla, pozbawione kadr strażackich na wypadek wojny pozostałyby bez żadnej obrony przeciwpożarowej, a zatym samym stan bezpieczeństwa pożarowego kraju i jego odporność wojenna uległyby poważnemu zagrożeniu.

W tym stanie rzeczy wzywam Czcigodne Duchowieństwo, aby poparło wysiłki Związku Straży Pożarnych R. P., zmierzające do zmobilizowania kadr kobiecych do zadań obrony przeciwpożarowej zarówno w miastach jak i osiedlach wiejskich.

Do ochotniczego zgłaszania się kobiet w szeregi straży pożarnych winny zgłaszać się i członkinie oddziałów Akcji Katolickiej i druhny oddziałów młodzieży katolickiej, które zachowując autonomię w dziedzinie zadań własnych organizacji, winny podjąć się równocześnie obowiązków, płynących z miłości bliźniego i umiłowania Ojczyzny.

Katolickie organizacje nie powinny dać się wyprzedzić innym organizacjom w poświęceniach dla dobra Państwa Polskiego.

† *ADOLF SZELĄŻEK*
Biskup Łucki

Ks. Jan Szych
Kanclerz

136.

Egzaminy neoprezbiterów.

KURIA BISKUPIA ŁUCKA
Sekcja Nauki i Sztuki

Łuck, dn. 14 sierpnia 1939 r.

Na zasadzie kan. 136 § 1 K. P. K. i statutów 26 — 31 Synodu Diecezjalnego Kuria Biskupia wzywa niżej wymienionych Wiel. Księży do złożenia egzaminów dla neoprezbiterów w dniach 16 i 23 listopada b. r.

I rok. (Dnia 16.XI 1939 r.).

Ks. Dobrzański Stanisław, ks. Andryka Piotr-Paweł, ks. Brzezik Jacek, ks. Janusz Juliusz, ks. Potocki Czesław, ks. Arendarski Alfons, ks. Batowski Henryk, ks. Jałocho Roman, ks. Bania Józef, ks. Chomicki Antoni, ks. Domański Edmund (powtórnie), ks. Michalak Władysław, ks. Zabiegło Wiktor, ks. Czyżewski Władysław, ks. Domański Wacław, ks. Domański Czesław, ks. Batowski Kazimierz, ks. Chojnacki Jan, ks. Czaj Franciszek, ks. Kąkol Jan, ks. Piotrowski Antoni, ks. Sołtys Władysław, ks. Szarek Jan, ks. Wańczyk Stanisław, ks. Dutka Stanisław, ks. Zawadzki Stefan, ks. Geneja Zygmunt, ks. Urbański Ludwik, ks. Zawiła Adam, ks. Terlikowski Władysław, ks. Reroń Bronisław, ks. Lech Marian.

II rok. (Dnia 23.XI 1939 r.).

Ks. Śliwa Józef (z Pisma św.), ks. Drabik Jan, ks. Kamiński Aleksander, ks. Pluta Franciszek, ks Głowacz Walerian, ks. Domański Nikodem, ks. Bogucki Stanisław.

III rok. (Dnia 23.XI 1939 r.).

Ks. Batowski Wacław, ks. Kossarzecki Władysław, ks. Dzikowski Józef, ks. Czyszek Wojciech, ks. Dąbrowski Michał (powtórnie z Prawa Kan.), ks. Grabowski Henryk, ks. Ćwikliński Henryk, ks. Gaworski Kazimierz.

Na pierwszy rok egzaminów wyznaczone są następujące traktaty:

Pismo św.: Wstęp ogólny do Pisma św.

Teologia Moralna: De principiis.

Teologia Pasterska: Administrowanie Chrztu i Eucharistii.

Prawo Kanoniczne: Normae generales. De personis (c. 1 — 486 i 682 — 725).

Liturgika: De breviario.

Kaznodziejstwo: Kazanie katechetyczne o Trójcy Najświętszej.

Na rok drugi:

Pismo św.: Wstęp szczegółowy do poszczególnych ksiąg Starego Testamentu i egzegeza tych miejsc St. Test., które były komentowane w Seminarium.

Teologia Dogmatyczna: De Deo Creante et Elevante. De Verbo Incarnato. De Novissimis.

Teologia Moralna: De praeceptis divinis et ecclesiasticis.

Teologia Pasterska: Administrowanie Pokuty i Ostatniego Namaszczenia.

Prawo Kanoniczne: De rebus (can. 728 — 1551).

Liturgika: De missali.

Kaznodziejstwo: Homilia syntetyczna na niedzielę III Wielkiego Postu.

Na rok trzeci:

Pismo św.: Wstęp szczegółowy do poszczególnych ksiąg Nowego Testamentu i egzegeza tych miejsc N. Test., które były komentowane w Seminarium.

Teologia Dogmatyczna: De gratia. De Sacramentis in genere. De Eucharistia et Ordine.

Teologia Moralna: De Sacramentis: Baptismi, Confirmationis, Eucharistiae, Poenitentiae, Extremae Unctionis.

Teologia Pasterska: O Sakramencie Małżeństwa.

Prawo Kanoniczne: De iudiciis. De delictis et poenis (can. 1552 — 2414).

Liturgika: De rituali.

Kaznodziejstwo: Kazanie świąteczne na uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego.

Kazania mają być napisane i przesłane najpóźniej do dnia 10.XI 1939 r. do ks. Rektora Seminarium Duchownego, jako Przewodniczącego Komisji Egzaminacyjnej.

† ST. WALCZYKIEWICZ
Wikariusz Generalny

Ks. Jan Szych
Kanclerz

137.

W sprawie przejścia na własność kościoła ziemi, która została przydzielona przez Rząd poszczególnym parafiom.

(Okólnik rozesłany Księżom Dziekanom dnia 24 lipca 1939 r.).

KURIA BISKUPIA
ŁUCKA
Sekcja Majątk. - Finans.
Nr. 4588

Łuck, dn. 24.VII 1939 r.

Do
Przewielebnych Księży Dziekanów
Diecezji Łuckiej.

Przy niniejszym Kuria Biskupia załącza odpis pisma Ministerstwa Rolnictwa i Reform Rolnych (Dyrekcja Naczelna Lasów Państwowych) z dnia 11 lipca bieżącego roku Nr G.R. 912/19—0 w sprawie przejścia na własność Kościoła ziemi, która została przydzielona przez Rząd poszczególnym parafiom.

Wobec powyższego Przewielebni Księża Dziekani zarządzą, aby ci Księża Proboszczowie Kondekanalni, którzy mają przydzieloną ziemię przez Rząd nadesłali do Kurii w terminie do dnia 1 września b. r. deklaracje z dokład-

nymi danymi w myśl załączonego pisma celem zahipotekowania przydzielonej ziemi.

Deklaracja taka winna zawierać dokładne określenie nieruchomości oraz wymienienie osoby prawnej lub zakonnej, na której imię wpis hipoteczny ma nastąpić.

Zechce również Przewielebny Ksiądz Dziekan dopilnować, aby nie została pominięta żadna parafia, której Rząd ziemię przydzielił; w przeciwnym bowiem razie parafie te zostaną narażone na utratę ziemi przydzielonej. Ze względu na swą wagę, sprawa niniejsza wymaga traktowania pilnego i niezmiernie dokładnego.

† *ST. WALCZYKIEWICZ*
Wikariusz Generalny

Ks. J. Szych
Kanclerz

— — — — — — — — — — — — — — —

Załącznik do poz. 137 „Mies. Diec. Łuck" Nr 8|39.

MINISTERSTWO ROLNICTWA
I REFORM ROLNYCH
Dyrekcja Naczelna Lasów Państw.
Znak sprawy: G. R. 912|19—0
Sprawa: Układu z dnia 20.VI 1938 r.

Warszawa, dn. 11 lipca 1939 r.

Do
Kurii Diecezjalnej Łuckiej
w Łucku.

Dyrekcja Naczelna L. P. niniejszym zawiadamia, że Pan Minister Rolnictwa i Reform Rolnych upoważnił Dyrektorów Dyrekcyj Lasów Państwowych odnośnych Okręgów do poświadczenia, w myśl art. VII Układu między Stolicą Apostolską i Rzeczypospolitą Polską z dn. 20.VI 1938 r. (Dz. Ust. z 1939 r. Nr 35 poz. 222) deklaracyj właściwych Ordynariuszy, stanowiących podstawę do wpisania do ksiąg hipotecznych na rzecz osób prawnych Kościoła Katolickiego prawa własności nieruchomości objętych ust. 1 art. III wymienionego układu.

W związku z powyższym, Dyrekcja Naczelna L. P. prosi o kierowanie rzeczonych deklaracyj bezpośrednio do właściwych terytorialnie Dyrektorów Dyrekcyj Lasów Państwowych odnośnych okręgów.

Równocześnie powołując się na ust. 2 art. VII Układu, Dyrekcja Naczelna L. P. prosi o zwrócenie szczególnej uwagi, aby przedkładane do poświadczenia deklaracje zawierały dokładne określenie nieruchomości z załączeniem, w miarę możności, miarodajnych dokumentów stwierdzających posiadanie i obszar — a to w celu ułatwienia Dyrekcjom sprawdzenia danych i tym samym przyśpieszenia poświadczeń.

Za Dyrektora Naczelnego Lasów Państw.
(—) *Podpis nieczytelny*
Szef Działu Produkcji Drzewa

138.

Nominacje i przeniesienia.

Jego Ekscelencja Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup Ordynariusz Diecezji Łuckiej mianował:

Ks. Stanisława Jadczyka — proboszczem w Torczynie.

Ks. Władysława Kossarzeckiego — proboszczem w Aleksandrii.

Nadto przybyli na Wołyń Księża z Seminarium Zagranicznego (Chrystusowcy z Potulic) zostali przez Jego Ekscelencję przeznaczeni:

Ks. Alojzy Dudek — wikariuszem w Łucku,
Ks. Stanisław Zygiel — wikariuszem w Łucku,
Ks. Stanisław Koszarek — wikariuszem w Krzemieńcu.

Do konwentu oo. Kapucynów w Ostrogu przybyli:

O. Gabriel Banaś — gwardian, O. Remigiusz Kranc— wikary konwentu, O. Honorat Jedliński, O. Bolesław Wojtun.

139.

Utworzenie nowych parafij.

Jego Ekscelencja Najprzewielebniejszy Ksiądz Biskup Ordynariusz Diecezji Łuckiej osobnymi dekretami utworzył następujące nowe parafie:

Hoszcza, Zabłocie, Topcza, Buhryń, Buda Gruszewska, Niesuchojeże.

Akta Centralnych Władz Państwowych.

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ.

140.

USTAWA

z dnia 23 czerwca 1939 r.

o stanie wojennym.

(Dz. U. R. P. Nr. 57|39, poz. 366).

Art. 1. 1. Prezydent Rzeczypospolitej zarządza stan wojenny na obszarze całego Państwa lub jego części na wniosek Rady Ministrów, uchwalony z inicjatywy Ministra Spraw Wojskowych.

2. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej, oprócz ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, należy obwieścić w gminach, objętych stanem wojennym.

3. Zarządzenie wchodzi w życie na obszarze powiatu z dniem obwieszczenia go w miejscowości, będącej siedzibą powiatowej władzy administracji ogólnej, a gdy warunki nie pozwalają na dokonanie obwieszczenia w tej miejscowości — z dniem obwieszczenia go w siedzibie właściwej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej.

4. Obwieszczenie powinno wymieniać swobody obywatelskie, które ulegają zawieszeniu oraz skutki, jakie zawieszenie tych swobód pociąga za sobą.

Art. 2. 1. Zarządzenie stanu wojennego pociąga za sobą z mocy samego prawa zawieszenie swobód obywatelskich ze skutkami, określonymi w art. 3 — 7 ustawy z dn. 22 lutego 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 108), przy czym jednak zachodzą co do tych skutków następujące zmiany:

1) uprawnienia, które władze administracji ogólnej mają wobec osób zagrażających bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, służą im także w stosunku do osób zagrażających interesom obrony Państwa;

2) zatrzymanie w areszcie może władza administracji ogólnej zarządzić na czas do jednego miesiąca;

3) w sprawach karnych administracyjnych można stosować areszt tymczasowy na czas do 3 miesięcy;

4) internowanie i konfinowanie można zarządzić na czas trwania stanu wojennego lub krótszy;

5) odstąpienie od aresztowania pod warunkiem złożenia kaucji lub poręczenia nie może nastąpić w stosunku do osób podejrzanych o popełnienie zbrodni stanu (art. 93 — 98 kodeksu karnego), bądź przestępstwa umyślnego, określonego w art. 99 — 109 kodeksu karnego, bądź też zbrodni lub umyślnego występku, określonego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1934 r., o niektórych przestępstwach przeciwko bezpieczeństwu Państwa (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 851).

2. Internowanie i konfinowanie do 3 miesięcy zarządza powiatowa władza administracji ogólnej, na okres zaś dłuższy—wojewódzka władza administracji ogólnej.

Art. 3. 1. W czasie trwania stanu wojennego mają moc przepisy art. 8 i 9 ustawy z dnia 22 lutego 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 108) z tą zmianą, że wyjątkowe rozporządzenia i zarządzenia wydaje:

1) Minister Rolnictwa i Reform Rolnych w sprawach zaopatrzenia ludności w przedmioty powszedniego użytku oraz warunków zdrowotnych zwierząt;

2) Minister Opieki Społecznej w sprawach zdrowia publicznego.

2. Ministrowie Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Opieki Społecznej wydają wyjątkowe rozporządzenia w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

3. Przepisy art. 1 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio do rozporządzeń wyjątkowych, wydawanych przez właściwych ministrów.

Art. 4. 1. W czasie trwania stanu wojennego mają moc przepisy art. 12 i 15 ustawy z dnia 22 lutego 1937 r. o stanie wyjątkowym (Dz. U. R. P. Nr 17, poz. 108), przy czym jednak:

1) przekazanie władzom wojskowym funkcyj i uprawnień cywilnych władz administracyjnych następuje w drodze zarządzenia Ministrów Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych;

2) rozporządzenia, przewidziane w art. 15 ustawy o stanie wyjątkowym, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych.

2. W miejscowościach, w których na skutek działań wojennych władze administracji ogólnej nie są czynne, wszelkie ich uprawnienia przechodzą z mocy samego prawa na właściwe władze wojskowe.

Art. 5. 1. Rada Ministrów może wprowadzić zawsze postępowanie doraźne przed sądami powszechnymi na całym obszarze, objętym stanem wojennym, lub jego części.

2. Rada Ministrów może poddać postępowaniu doraźnemu wszelkie zbrodnie i występki, uznane za niebezpieczne ze stanowiska interesów obrony Państwa, chociażby nawet przestępstwa te nie były objęte przepisami o postępowaniu doraźnym.

3. W postępowaniu doraźnym, wprowadzonym na podstawie ust. 1, w przypadkach wyjątkowych nie muszą być dochowane ograniczenia co do terminów, zakreślonych dla przesłuchania oskarżonych, trwania dochodzeń, złożenia wniosku co do stawienia oskarżonego przed sądem doraźnym, wyznaczenia rozprawy głównej i czasu jej trwania.

4. Rozporządzenie o wprowadzeniu postępowania doraźnego wraz z przepisem ust. 3 obowiązują w dalszym

ciągu, mimo uchylenia stanu wojenego, aż do czasu uchylenia tego postępowania przez Radę Ministrów.

Art. 6. 1. Kto wykracza przeciw nakazom lub zakazom, wydanym na podstawie ustawy niniejszej lub opartych na niej rozporządzeń lub zarządzeń, podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do 1 roku i grzywny do 10.000 zł. albo jednej z tych kar.

2. W sprawach o przestępstwa, określone w ust. 1., stosuje się przyśpieszone postępowanie karno-administracyjne, przy czym żądanie skierowania sprawy na drogę sądową nie wstrzymuje też wykonania kary aresztu.

Art. 7. 1. Zarządzenie stanu wojennego na obszarze, objętym stanem wyjątkowym, powoduje z mocy samego prawa wygaśnięcie zarządzenia o stanie wyjątkowym.

2. Rozporządzenia i zarządzenia wyjątkowe, wydane na podstawie przepisów o stanie wyjątkowym, obowiązują jednak nadal do czasu ich uchylenia na podstawie przepisów ustawy o stanie wojennym.

Art. 8. 1. Rząd, korzystając z uprawnień, nadanych ustawą niniejszą, stosuje się do postulatów Naczelnego Wodza.

2. Władze administracji ogólnej obowiązane są stosować się do postulatów właściwych władz wojskowych w sprawach, objętych art. 3—8 ustawy o stanie wyjątkowym.

3. Właściwość władz wojskowych, wymienionych w ust. 2, jak również właściwość władz, wymienionych w art 4, ust. 2, określa Naczelny Wódz, a do czasu mianowania Naczelnego Wodza—rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 9. 1. Prezydent Rzeczypospolitej uchyla stan wojenny na wniosek Rady Ministrów, uchwalony z inicjatywy Ministra Spraw Wojskowych.

2. Uchylenie to może dotyczyć całego obszaru, na którym stan wojenny był zarządzony, albo też tylko jego części.

3. Zarządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o uchyleniu stanu wojennego wchodzi w życie z dniem ogłosze-

nia go w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej i powoduje wygaśnięcie na obszarze, na którym uchylono stan wojenny, wszelkich rozporządzeń i zarządzeń wyjątkowych. Nie dotyczy to jednak kar i postępowania karnego (art. 6) ani też odpowiedzialności gmin za szkody i straty oraz postępowania odszkodowawczego, przewidzianych w art. 8 ustawy o stanie wyjątkowym.

Art. 10. Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 stycznia 1928 r. o stanie wojennym (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 54).

Art. 11. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki.*

141.

USTAWA

z dnia 23 czerwca 1939 r.

o szczególnej odpowiedzialności karnej w przypadkach zbiegostwa do nieprzyjaciela lub poza granice Państwa.

(Dz. U. R. P. Nr 57|39, poz. 367).

Art. 1. W razie skazania za przestępstwo wymienione:

1) w art. 34, 39, 40, 46, 47 i 48 kodeksu karnego wojskowego lub

2) w art. 173 ust. (1) lit. b) i ust. (2) ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o powszechnym obowiązku wojskowym (Dz. U. R. P. Nr 25, poz. 220) —

jeżeli sprawca zbiegł do nieprzyjaciela lub poza granice Państwa — sąd może orzec obok kar, przewidzianych za dane przestępstwo, następujące szczególne kary dodatkowe: a) przepadek majątku oraz b) utratę zdolności do dziedziczenia i otrzymywania darowizn.

Art. 2. 1. Przepadek majątku obejmuje utratę mienia nieruchomego, oraz wierzytelności i wszelkich praw majątkowych z wyjątkiem przedmiotów, nie podlegających egzekucji sądowej.

2. Przepadły majątek przechodzi na własność Skarbu Państwa z przeznaczeniem na Fundusz Obrony Narodowej.

3. Przepisy, określające tryb postępowania przy przekazywaniu na własność Skarbu Państwa (Funduszu Obrony Narodowej) przepadłego majątku wydadzą Ministrowie Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych.

Art. 3. 1. Utrata zdolności do dziedziczenia dotyczy zarówno dziedziczenia ustawowego, jak i otrzymania jakichkolwiek korzyści majątkowych z czynności prawnych, zdziałanych na wypadek śmierci. W miejsce skazanego wstępuje z mocy prawa Skarb Państwa (Fundusz Obrony Narodowej); za wszelkie zobowiązania, które by z tego tytułu obciążały Skarb Państwa, odpowiada Skarb Państwa tylko otrzymanym majątkiem.

2. Utrata zdolności do otrzymywania darowizn polega na pozbawieniu skazanego wszelkich korzyści majątkowych, wynikających z aktu darowizny; korzyści te przechodzą na Skarb Państwa (Fundusz Obrony Narodowej).

Art. 4. Utrata zdolności do dziedzinie i otrzymywania darowizn następuje na zawsze.

Art. 5. 1. Wszelkie czynności prawne, zdziałane przez zbiegłego po ucieczce albo w ciągu dwóch lat przed ucieczką w zamiarze uchylenia majątku z pod grożących szczególnych kar dodatkowych, będą uznane przez sąd za nieważne, jeżeli nabywca wiedział lub powinien był wiedzieć o tym zamiarze zbiegłego.

3. Jeżeli osoba trzecia osiągnęła korzyść pod tytułem darmym, czynność prawna zbiegłego będzie uznana za

nieważną bez względu na to, czy obdarzony wiedział lub powinien był wiedzieć o zamiarze zbiegłego.

Art. 6. 1. W wypadku wszczęcia dochodzenia lub śledztwa o przestępstwo, wymienione w art. 1, prokurator może złożyć wniosek o zabezpieczenie grożącego sprawcy przepadku majątku sposobami, wskazanymi w kodeksie postępowania cywilnego dla zabezpieczenia powództwa.

2. W sprawie zabezpieczenia rozstrzyga na posiedzeniu niejawnym sąd, do którego właściwości sprawa należy.

3. Na postanowienie to służy zażalenie.

Art. 7. 1. Jeżeli oskarżony o jedno z przestępstw, wymienionych w art. 1, nie został ujęty wobec przebywania w mocy nieprzyjaciela, zagranicą lub niemożności ustalenia jego miejsca pobytu w kraju, sąd zarządza postępowanie przeciwko zbiegłemu.

2. Postępowanie przeciwko zbiegłemu toczy się według zasad kodeksu wojskowego postępowania karnego, jeżeli zbiegły podlega właściwości sądów wojskowych, a według zasad kodeksu postępowania karnego, jeżeli zbiegły podlega właściwości sądów powszechnych — ze zmianami, wskazanymi w dalszych przepisach.

Art. 8. 1. W postępowaniu karnym nawet w toku dochodzenia lub śledztwa zbiegły może mieć obrońcę. Jeżeli zbiegły nie ma obrońcy z wyboru, wyznacza się obrońcę z urzędu. Prawo wyboru obrońcy służy także ojcu, matce, opiekunowi, małżonkowi, dzieciom i rodzeństwu zbiegłego.

2. Obrońcy zbiegłego służą wszystkie prawa oskarżonego.

Art. 9. 1. Rozprawa główna przeciw nieobecnemu zbiegłemu, oskarżonemu o przestępstwo określone w art. 1, odbywa się zawsze przy udziale obrońcy.

2. Jeżeli przewód sądowy nie dostarczył dostatecznych dowodów do przyjęcia winy lub niewinności zbiegłego, sąd zawiesza postępowanie.

3. Podjęcie zawieszonego postępowania nastąpi na wniosek prokuratora po wyjściu na jaw nowych okoliczności, uzasadniających winę lub niewinność zbiegłego.

Art. 10. 1. Wyroku, wydanego w postępowaniu przeciwko zbiegłemu, nie uważa się za zaoczny.

2. Wyrok powinien zawierać uzasadnienie na piśmie. Wyrok z uzasadnieniem należy sporządzić w ciągu tygodnia od dnia ogłoszenia.

Art. 11. 1. Postępowanie przeciwko zbiegłemu przestaje się toczyć z chwilą, w której znajdzie się on w rozporządzeniu sądu lub prokuratora.

2. Jeżeli zbiegły znajdzie się w rozporządzeniu sądu lub prokuratora przed uprawomocnieniem się wyroku, wyrok, wydany w postępowaniu przeciwko zbiegłemu, traci moc, po czym sąd na posiedzeniu niejawnym zarządza dalsze postępowanie w trybie zwyczajnym.

Art. 12. 1. Wznowienie postępowania, zakończonego wyrokiem prawomocnym, wydanym w postępowaniu przeciwko zbiegłemu, może nastąpić na korzyść skazanego również w przypadku przytoczenia takich nowych faktów i dowodów nieznanych przedtym sądowi, które bądź same, bądź w związku z innymi, stwierdzają, że oskarżony jest niewinny albo, że skazano go za przestępstwo cięższe, niż to, które popełnił.

2. O prawie, wynikającym z ust. 1, prokurator poucza skazanego niezwłocznie po jego doprowadzeniu.

Art. 13. 1. Jeżeli w wyroku, wydanym w postępowaniu przeciwko zbiegłemu, orzeczono karę śmierci, prokurator w razie doprowadzenia skazanego zarządza niezwłocznie jego przesłuchanie oraz poucza go o prawie złożenia wniosku o wznowienie postępowania.

2. W razie, gdy skazany oświadczy, że zamierza złożyć wniosek o wznowienie postępowania, sąd zarządza protokularne przesłuchanie go w sprawie tego wniosku w ciągu dni trzech, jeżeli wniosku takiego nie sporządzi wcześniej sam skazany lub jego obrońca.

3. Wniosek o wznowienie postępowania na korzyść skazanego wstrzymuje wykonanie kary śmierci, orzeczonej w postępowaniu przeciwko zbiegłemu.

Art. 14. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Sprawiedliwości i Spraw Wojskowych.

Art. 15. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministów: *Sławoj Składkowski*
Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*
Minister Sprawiedliwości: *W. Grabowski.*

142.

USTAWA

z dnia 15 czerwca 1939 r.

o Krzyżu i Medalu Ochotniczym za Wojnę.

(Dz. U. R. P. Nr 58, poz. 378).

Art. 1. (1) Ustanawia się Krzyż i Medal Ochotniczy za Wojnę dla odznaczenia osób, które, pełniąc służbę ochotniczo w latach 1918—1921, przyczyniły się do ugruntowania niepodległości Ojczyzny.

(2) Krzyż i Medal Ochotniczy za Wojnę mają charakter odznaczenia wojskowego.

Ar. 2. (1) Krzyż Ochotniczy za Wojnę o wymiarach 4,2×4,2 cm składa się z czterech równych, rozszerzonych na krańcach, ramion o przekroju spłaszczonego ośmioboku i związanych po środku sześcianem.

(2) Krzyż wykonany jest ze stali.

(3) Na ramionach poprzecznych Krzyża wyryty jest poziomo napis „Ochotnikowi Wojennemu", na ramionach pionowych—data „1918—1921", w środku zaś skrzyżowania ramion znajduje się wizerunek orła z białej emalii.

(4) Medal Ochotniczy za Wojnę ze stali o średnicy 3,8 cm przedstawia na czołowej stronie w polu środkowym wizerunek orła, dookoła którego jest umieszczony napis: „Ochotnikowi Wojennemu" i data „1918—1921"; na odwro-

cie żołnierz w hełmie z karabinem w otoku z liści dębowych.

(5) Krzyż i Medal Ochotniczy za Wojnę nosi się na wstążce szerokości 3,7 cm o barwach biało-czerwonych.

Art. 3. Krzyż Ochotniczy za Wojnę może być nadany ochotnikom, określonym w art. 1 ust. (1), jeżeli, albo:

1) polegli lub byli ranni na polu bitwy;

2) zostali odznaczeni Krzyżem Virtuti Militari lub Krzyżem Walecznych;

3) służyli czynnie 3 miesiące, w tym conajmniej 2 miesiące w oddziałach walczących na froncie lub 6 miesięcy na stanowiskach instruktora w szkołach wojskowych broni i w obozach szkolnych.

Art. 4. Medal Ochotniczy za Wojnę może być nadany ochotnikom, określonym w art. 1 ust. (1), którzy nie zostali objęci Krzyżem Ochotniczym za Wojnę, a czas ich służby wynosi co najmniej jeden miesiąc.

Art. 5. (1) Krzyż Ochotniczy za Wojnę nadaje Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych, przedstawiony przez Prezesa Rady Ministrów.

(2) Medal Ochotniczy za Wojnę nadaje Minister Spraw Wojskowych.

Art. 6. (1) Odznaczeni Krzyżem lub Medalem Ochotniczym za Wojnę otrzymują, oprócz odpowiedniej odznaki, dyplom i legitymację.

(2) Przygotowanie dyplomu i legitymacji oraz wydanie odznak, które osoby odznaczone nabywają na koszt własny, zarządza Minister Spraw Wojskowych.

(3) Wykazy odznaczonych będą ogłaszane w gazecie rządowej.

Art. 7. (1) Krzyż Ochotniczy za Wojnę zajmuje w kolejności orderów i odznaczeń polskich miejsce po Krzyżu Walecznych, a przed Krzyżem Zasługi za Dzielność.

(2) Medal Ochotniczy za Wojnę zajmuje miejsce po Medalu Niepodległości, a przed srebrnym Krzyżem Zasługi.

Art. 8. Ochotnicy, odznaczeni Krzyżem lub Medalem Ochotniczym za Wojnę, przy równych kwalifikacjach fa-

chowych z osobami nieodznaczonymi, mają pierwszeństwo w otrzymaniu pracy.

Art. 9. Krzyż i Medal Ochotniczy za Wojnę może być nadany najpóźniej do dnia 11 listopada 1943 r. na podstawie zgłoszeń, złożonych do dnia 1 kwietnia 1941 r.

Art. 10. (1) Krzyż i Medal Ochotniczy za Wojnę traci się w razie prawomocnego skazanie na karę dodatkową utraty praw publicznych i obywatelskich praw honorowych.

(2) O utracie Krzyża lub Medalu Ochotniczego za Wojnę ogłasza się w gazecie rządowej.

(3) Odebrania dyplomu, odznaki i legitymacji dokonywają władze administracji ogólnej.

Art. 11. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Ministrowi Spraw Wojskowych oraz innym właściwym ministrom.

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski*

Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki.*

143.

USTAWA

z dnia 15 czerwca 1939 r.

o publicznej służbie zdrowia.

(Dz. U. R. P. Nr 54|39, poz. 342).

Art. 1. (1) Publiczna służba zdrowia ma na celu wykonywanie pieczy nad zdrowiem ludności.

(2) Publiczna służba zdrowia obejmuje w szczególności sprawy: zwalczania chorób i zapobiegania im, zakładów leczniczych i leczniczo-zapobiegawczych, uzdrowisk, cmentarzy, opieki higieniczno-lekarskiej nad matką i dzieckiem,

zwłaszcza w szkołach powszechnych i dokształcających, higieny szkolnej, wychowania fizycznego, opieki nad koloniami i półkoloniami, zaopatrywania ludności w wodę i usuwania nieczystości, dozoru sanitarnego nad artykułami żywności i przedmiotami użytku, higieny bytowania i pracy, kąpielisk, higieny środków lokomocji, nadzoru sanitarnego nad wyrobem i obrotem środków leczniczych i zapobiegawczych, aptek i drogerii, nadzoru nad zawodami czynnymi w zakresie służby zdrowia.

Art. 2. (1) Wykonywanie zadań z zakresu publicznej służby zdrowia należy do Ministra Opieki Społecznej, jeżeli ustawy szczególne nie przewidują właściwości innych ministrów oraz, stosownie do obowiązujących przepisów ustawowych, do: władz administracji ogólnej, samorządu terytorialnego, samorządu gospodarczego i instytucyj ubezpieczeń społecznych oraz innych organizacyj publicznych i społecznych.

(2) W sprawach publicznej służby zdrowia, należących do zakresu działania innych ministrów, ministrowie ci współdziałają z Ministrem Opieki Społecznej.

(3) Minister Opieki Społecznej zarządza państwowymi uzdrowiskami i zakładami badawczymi i doświadczalnymi, powołanymi dla potrzeb publicznej służby zdrowia oraz zakładami leczniczymi, nie przekazanymi w zarząd innych ministrów.

Art. 3. (1) Gminy wykonywają czynności sanitarno-porządkowe, należące do ich zakresu działania, w szczególności w sprawach zapobiegania chorobom zakaźnym i społecznym oraz ich zwalczania, w zakresie administracji rządowej.

(2) Koszty, związane z wykonywaniem czynności wymienionych w ust. (1), ponoszą gminy i Skarb Państwa w myśl obowiązujących w tej sprawie przepisów ustawowych.

Art. 4. (1) Władze administracji rządowej i samorządu terytorialnego działają w sprawach publicznej służby zdrowia przez lekarzy i inne organa.

(2) Organem fachowym powiatowego związku samorządowego w sprawach publicznej służby zdrowia jest lekarz powiatowy lub powołany przez wydział powiatowy inny lekarz. Jeżeli organem fachowym powiatowego związku samorządowego jest lekarz powiatowy, pobiera on od tego związku dodatkowe wynagrodzenie w wysokości, ustalonej przez Wydział Powiatowy.

(3) Organem fachowym gminy w sprawach publicznej służby zdrowia jest lekarz gminny (miejski, okręgowy).

Art. 5. (1) Powiatowe związki samorządowe, miasta i gminy wiejskie są obowiązane, w miarę możliwości finansowych, utrzymywać odpowiednią liczbę lekarzy i innego niezbędnego personelu fachowego (pielęgniarek, położnych, kontrolerów sanitarnych i innych).

(2) Gdy zdolność finansowa miasta, nie wydzielonego z powiatowego związku samorządowego lub gminy wiejskiej, nie pozwala według oceny wydziału powiatowego na utrzymywanie przez nie własnego lekarza gminnego (miejskiego), powiatowy związek samorządowy powoła dla 2 do 3 gmin wspólnego lekarza, jako lekarza okręgowego.

(3) Minister Opieki Społecznej może na wniosek wojewody odroczyć powołanie lekarza okręgowego, jeżeli zdolność finansowa odpowiednich związków samorządowych nie pozwala na jego utrzymanie.

Art. 6. (1) Ośrodek zdrowia jest podstawową jednostką, zapewniającą ludności opiekę zdrowotną oraz sprawującą pieczę nad warunkami higienicznymi jej bytowania.

(2) Do zadań ośrodka zdrowia należy krzewienie higieny i podnoszenie stanu zdrowotnego ludności; a w szczególności: sprawowanie opieki higieniczno-lekarskiej nad matką i niemowlętami, dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym, zwalczanie chorób społecznych i zakaźnych, piecza nad higieną otoczenia, udzielanie pomocy leczniczej w nagłych przypadkach i udzielanie pomocy leczniczej i położniczej ubogim; ponadto ośrodki zdrowia mogą udzielać pomocy leczniczej i położniczej funkcjonariuszom państwowym, pracownikom samorządowym, osobom ubezpie-

czonym w ubezpieczalniach społecznych i innym na mocy specjalnych umów.

(3) Kierownikiem ośrodka zdrowia jest lekarz gminny (miejski, okręgowy) lub za zgodą wydziału powiatowego albo wojewody, jeśli idzie o miasto wydzielone, inny lekarz.

Art. 7. (1) Powiatowe związki samorządowe, miasta i gminy wiejskie są obowiązane, w miarę możliwości finansowych, zakładać, utrzymywać i prowadzić ośrodki zdrowia, niezależnie od zakładania, utrzymywania i prowadzenia niezbędnych ze względu na zdrowie ludności zakładów leczniczych, leczniczo-zapobiegawczych i innych urządzeń sanitarnych, stosownie do obowiązujących szczególnych przepisów prawnych. Do ponoszenia kosztów zakładania, utrzymywania i prowadzenia ośrodków zdrowia przez związki samorządu terytorialnego przyczyniają się instytucje ubezpieczeń społecznych, których obowiązki w tym zakresie ustala Minister Opieki Społecznej.

(2) Powiatowy związek samorządowy utworzy dla 2—3 gmin wspólny, ośrodek zdrowia, w przypadku, jeżeli zdolność finansowa miasta, nie wydzielonego z powiatowego związku samorządowego lub gminy wiejskiej, nie pozwala według oceny wydziału powiatowego na założenie, utrzymywanie i prowadzenie przez nie ośrodków zdrowia.

(3) Minister Opieki Społecznej może na wniosek wojewody odroczyć założenie okręgowego ośrodka zdrowia, jeżeli zdolność finansowa odpowiednich związków samorządowych nie pozwala na jego założenie, utrzymywanie i prowadzenie.

(4) Powiatowe związki samorządowe oraz miasta wydzielone z powiatowych związków samorządowych, których stan finansowy, według oceny wojewody, nie pozwala na zakładanie, utrzymywanie i prowadzenie ośrodków zdrowia, otrzymują od Państwa pomoc w granicach kredytów, przewidzianych na te cele w budżecie Państwa, na warunkach, ustalonych przez Ministra Opieki Społecznej.

Art. 8. Wojewoda uzgadnia na podległym sobie obszarze działalność wszelkich instytucyj i organizacyj w za-

kresie publicznej służby zdrowia, w szczególności w zakresie ośrodków zdrowia i zakładów leczniczych.

Art. 9. Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami ustala przepisy o organizacji i szczegółowym zakresie działania ośrodków zdrowia, zasadach ich współpracy wzajemnej oraz z władzami i instytucjami rządowymi, samorządowymi, społecznymi, zakładami ubezpieczeń społecznych, leczniczymi i innymi, jak również warunki udzielania pomocy leczniczej przez ośrodki zdrowia.

Art. 10. (1) Powołuje się, jako organa doradcze i opiniodawcze:

1) dla władz rządowych:
   a) przy Ministrze Opieki Społecznej — Państwową Naczelną Radę Zdrowia,
   b) przy wojewódzkich władzach administracji ogólnej — wojewódzkie rady zdrowia;
2) dla władz samorządowych:
   a) przy wydziałach powiatowych — powiatowe komisje zdrowia,
   b) przy zarządach miast—miejskie komisje zdrowia,
   c) przy zarządach gmin — gminne komisje zdrowia.

(2) Minister Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami ustala skład, zakres działania oraz sposób urzędowania tych rad i komisyj.

Art. 11. Przepisy ustawy z dnia 12 maja 1909 r. (Dz. Ust. Kr. L. 68), normującej płace emerytalne lekarzy okręgowych, tudzież zaopatrzenie wdów i sierot po nich pozostałych, stosuje się wyłącznie do lekarzy okręgowych, mianowanych na stałe przed wejściem w życie ustawy niniejszej i do ich rodzin. Wysokość uposażenia dla tych lekarzy określa właściwy związek samorządowy za zgodą Wojewody Lwowskiego. Zgody Wojewody wymaga również przenoszenie tych lekarzy w stan spoczynku.

Art. 12. Znosi się Państwową Radę do spraw uzdrowisk, a uprawnienia jej przekazuje się Państwowej Naczelnej Radzie Zdrowia.

Art. 13. (1) Ministrowi Opieki Społecznej służy prawo wydawania rozporządzeń, dotyczących wyrobu i obrotu środków leczniczych i zapobiegawczych oraz aptek i drogerii; rozporządzenia te, jeżeli nie dotyczą spraw wymienionych w art. 2 pkt 14 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym, będą wydawane w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu.

(2) Kto naruszy przepisy rozporządzeń, wydanych na podstawie ust. (1), podlega w drodze administracyjnej karze aresztu do 3 miesięcy i grzywny do 3.000 złotych, albo jednej z tych kar. Władza może jednocześnie orzec przepadek przedmiotów, pochodzących bezpośrednio lub pośrednio z przestępstwa, jak również narzędzi i przyborów, które służyły lub były przeznaczone do jego popełnienia.

Art. 14. (1) Tracą moc obowiązującą:

1) z dniem 30 czerwca 1939 r.:

a) zasadnicza ustawa sanitarna z dnia lipca 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr 63, poz. 371),

b) austriacka ustawa z dnia 30 kwietnia 1870 r. (Dz. P. P. L. 68) o organizacji publicznej służby sanitarnej z wyjątkiem, wymienionym w ust. (2),

c) ustawa pruska z dnia 16 września 1899 r. o stanowisku lekarza powiatowego (Zb. Pr. str. 172),

d) art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o dozorze nad artykułami żywności i przedmiotami użytku (Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 343);

2) z dniem 31 marca 1940 r.:

galicyjska ustawa krajowa z dnia 2 lutego 1891 r. (Dz. Ust. Kr. L. 17) o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

(2) Do czasu wejścia w życie na obszarze województw: lwowskiego, krakowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego przepisów rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382), zachowują moc obowiązującą prze-

pisy § 2 lit. b) austr. ustawy z dnia 30 kwietnia 1870 r. (Dz. P. P. L. 68) o nadzorze władz państwowych nad szpitalami i innymi zakładami leczniczymi oraz udzielaniu zezwoleń na otwieranie prywatnych zakładów leczniczych.

Art. 15. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Opieki Społecznej w porozumieniu z właściwymi ministrami.

Art. 16. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1939 r., zaś art. 5, 7 i 11 — z diem 1 kwietnia 1940 r.

Prezydent Rzeczypospolitej:
I. Mościcki

Prezes Rady Ministrów:
Sławoj Składkowski

Minister Opieki Społecznej:
Marian Zyndram-Kościałkowski.

144.

USTAWA

z dnia 23 lutego 1939 r.

o użyciu broni przez Policję Państwową i organa ochrony granic.

(Dz. U. R. P. Nr 16|39, poz. 95).

Art. 1. Funkcjonariusze Policji Państwowej oraz organów ochrony granic są uprawnieni do użycia broni w następujących przypadkach:

1) dla odparcia bezpośredniego bezprawnego zamachu na życie, zdrowie lub wolność ich samych bądź innych osób;

2) dla odparcia bezpośredniego bezprawnego zamachu na mienie publiczne lub prywatne;

3) przeciwko osobie, używającej wobec nich przemocy fizycznej w celu udaremnienia czynności służbowej;

4) przeciwko osobie, mającej przy sobie broń lub inne przedmioty niebezpieczne dla życia lub zdrowia ludzkiego, jeżeli pomimo wezwania nie porzuci przedmiotu, bądź, porzuciwszy go, usiłuje nim ponownie owładnąć;

5) w czasie ścigania niebezpiecznego przestępcy lub osoby podejrzanej o ciężkie przestępstwo, jeżeli pomimo wezwania nie zatrzyma się, bądź rąk do góry nie podniesie;

6) dla udaremnienia ucieczki osoby aresztowanej lub zatrzymanej, którą uprzedzono, że w razie próby ucieczki zostanie użyta broń;

7) dla udaremnienia nielegalnego przekroczenia granicy Państwa;

8) przeciwko przebywającemu w kryjówce niebezpiecznemu przestępcy, jeżeli mimo wezwania kryjówki tej nie opuści;

9) przeciwko osobie, która nie usłucha prawnego wezwania, wydanego przez funkcjonariusza w czasie pełnie służby asystencyjnej, wartowniczej lub konwojowej.

Art. 2. Oddziały zwarte mogą użyć broni tylko na rozkaz bezpośredniego dowódcy.

Art. 3. (1) Użycie broni może nastąpić jedynie w przypadkach oczywistej konieczności, jeżeli zamierzonego celu nie da się osiągnąć innymi środkami.

(2) Przed użyciem broni zawsze należy wezwać do zaniechania lub spełniania danej czynności, ostrzegając, że będzie użyta broń, przy czym funkcjonariusze nie występujący w mundurach, winni ujawnić swój charakter. Jeżeli ostrzeżenie słowne nie byłoby celowe, należy ostrzec w inny sposób.

(3) Przepis ust. (2) nie dotyczy przypadków, w których wszelka zwłoka groziłaby niebezpieczeństwem dla życia funkcjonariusza lub osób trzecich, bądź mogłaby udaremnić pościg i ujęcie przestępcy, bądź też groziłaby powszechnym niebezpieczeństwem dla życia, mienia lub zdrowia ludzkiego.

Art. 4. Jeżeli wynikiem użycia broni było zranienie człowieka, należy w miarę możności zapewnić zranionemu opiekę lekarską i udzielić mu pierwszej pomocy.

Art. 5. (1) Funkcjonariusz jest obowiązany zawiadomić niezwłocznie swą władzę przełożoną o każdym przypadku użycia broni.

(2) Władza przełożona jest obowiązana w każdym przypadku użycia broni przeprowadzić dochodzenie celem stwierdzenia, czy użycie broni nastąpiło zgodnie z przepisami ustawy niniejszej.

(3) Władza przełożona zawiadomi niezwłocznie właściwego prokuratora o przypadkach użycia broni, które spowodowały śmierć lub uszkodzenie ciała człowieka, albo były niezgodne z przepisami ustawy niniejszej.

Art. 6. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom: Spraw Wewnętrznych, Skarbu i Sprawiedliwości.

Art. 7. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia.

(2) Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc prawną rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lutego 1928 r. o użyciu broni przez organa służby bezpieczeństwa publicznego i ochrony granic (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr 27, poz. 243).

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewnętrznych
Sławoj Składkowski

Minister Skarbu: *E. Kwiatkowski*

Minister Sprawiedliwości: *W. Grabowski.*

145.

USTAWA

z dnia 13 lipca 1939 r.

o ułatwieniu przysposobienia małoletnich.

(Dz. U. R. P. Nr 63 | 39, poz. 416).

Art. 1. 1. Małoletni może być przysposobiony według przepisów ustawy niniejszej.

2. Ustawa niniejsza nie stoi na przeszkodzie do przysposabiania małoletnich również w trybie i ze skutkami, przewidzianymi w przepisach ogólnych.

Art. 2. 1. Przysposobić małoletniego mogą małżonkowie, liczący niemniej niż 35 lat, którzy zawarli związek małżeński co najmniej przed 5 latami.

2. Sąd właściwy do zatwierdzenia umowy przysposobienia może udzielić zezwolenia na przysposobienia małoletniego przez osobę samotną, liczącą co najmniej 35 lat, albo przez małżonków, którzy nie odpowiadają warunkom, wymienionym w ustępie poprzedzającym, jeżeli zachodzą wyjątkowo ważne powody przysposobienia, a w szczególności, jeśli małżonkowie nie mogą mieć własnych dzieci.

3. W każdym razie przysposabiający powinien być co najmiej o lat 15 starszy od przysposobionego i nie mieć zstępnych ślubnych.

Art. 3. 1. Małoletni może być przysposobiony tylko do ukończenia 7 lat.

2. Małoletni może być przysposobiony do ukończenia lat 12, jeżeli przysposabiający łożył na jego utrzymanie i wychowanie co najmniej przez 3 lata przed ukończeniem lat 12, albo choćby przez krótszy okres czasu przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

3. Małoletni, na którego utrzymanie i wychowanie przysposabiający łożył co najmniej przez 3 lata przed wejściem w życie ustawy niniejszej, może być przysposobiony bez względu na wiek.

Art. 4. Małoletni wyznania rzymskokatolickiego może być przysposobiony przez osobę należącą do tegoż wyznania, albo przez małżonków, z których przynajmniej jedno należy do tego wyznania.

Art. 5. W imieniu małoletniego zawiera umowy przysposobienia jego przedstawiciel ustawowy. Jeżeli małoletni ukończył lat 14, potrzebne jest także jego oświadczenie.

2. W imieniu dziecka, którego rodzice są nieznani i nie zostali ujawnieni w ciągu lat 2, albo dziecka opuszczonego, któremu rodzice nie zapewniają utrzymania w ciągu lat 3 i które korzysta z opieki społecznej, zgodę na przysposobienie wyraża organ opieki społecznej, wyznaczony przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej w drodze rozporządzenia.

Art. 6. 1. Skutki przysposobienia określają przepisy ogólne. Jednakże nazwisko przysposobionego małoletniego zmienia się — w braku odmiennej umowy — na nazwisko przysposabiającego.

2. Przez przysposobienie małoletniego, wymienionego w art. 5 ust. 2, ustają obowiązki jego wobec rodziny, która traci również prawa dziedziczenia po nim.

At. 7. Akt przysposobienia można sporządzić — niezależnie od formy, przewidzianej w przepisach ogólnych— także przed sądem, właściwym do zatwierdzenia umowy przysposobienia.

Art. 8. 1. Sąd, właściwy do zatwierdzenia umowy przysposobienia według przepisów ogólnych, zatwierdza umowę na wniosek jednej ze stron po rozważeniu, czy zachodzą ustawowe warunki przysposobienia, czy przysposobienie jest korzystne dla przysposobionego, a w szczególności, czy przysposabiający daje rękojmię należytego wychowania dziecka.

2. Przy przysposobieniu dzieci, wymienionych w art. 5 ust. 2, sąd stwierdza w szczególności, czy zachodzą warunki, upoważniające organ opieki społecznej do działania w imieniu dziecka.

Art. 9. 1. Sąd rozpoznaje wniosek o zatwierdzenie przysposobienia według przepisów ogólnych po wezwaniu

przysposobionego, jeżeli ukończył lat 14, jego przedstawiciela ustawowego, przysposabiających, rodziców przysposobionego, jeżeli są znani, oraz w przypadku, wymienionym w art. 5 ust. 2, właściwego organu opieki społecznej.

2. Sąd rozpoznaje sprawy przy drzwiach zamkniętych.

3. Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego Królestwa Polskiego do uzasadnienia postanowień i wnoszenia środków odwoławczych stosuje się ogólne przepisy postępowania incydentalnego, nie zaś art. 322 i 323 tegoż kodeksu.

4. Na obszarze mocy obowiązującej kodeksu cywilnego z 1896 r. na postanowienie sądu grodzkiego służy natychmiastowe zażalenie, na postanowienie sądu II instancji—dalsze natychmiastowe zażalenie.

Art. 10. Postępowanie sądowe w sprawach o przysposobienie wolne jest od opłat sądowych.

Art. 11. 1. Stosunek przysposobienia można rozwiązać zgodnie, przy czym stosuje się odpowiednio przepisy o zawarciu umowy przysposobienia i jej zatwierdzeniu.

2. Zarówno przysposabiający, jak i przysposobiony mogą żądać w drodze powództwa rozwiązania stosunku przysposobienia z wyjątkowo ważnych powodów.

Art. 12. 1. W skróconych wyciągach z aktu urodzenia oraz w dokumentach osobistych przysposobionego, w których należy wskazać rodziców, wymienia się jako rodziców—przysposabiających.

2. Wyciągi takie wystarczają w sprawach szkolnych, wojskowych, ewidencji ludności oraz ubezpieczeń społecznych.

Art. 13. W sprawach, nie unormowanych ustawą niniejszą, stosuje się przepisy ogólne.

Art. 14. W kodeksie cywilnym Królestwa Polskiego z 1825 r. wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 308 wyraz „pięćdziesiąt” zastępuje się wyrazem „czterdzieści”;
2) art. 310 — skreśla się;
3) art. 311 otrzymuje brzmienie:

„W imieniu małoletniego, który ma być przysposobiony, składa oświadczenie jego przedstawiciel ustawowy. Jeżeli jednak małoletni ukończył lat 14, powinien również sam złożyć oświadczenie";

4) w art. 313 dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„Przez przysposobienie prawa i obowiązki rodzicielskie przechodzą z rodziców przysposobionego na przysposabiającego".

Art. 15. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrami Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych.

Art. 16. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski*
Minister Sprawiedliwości: *W. Grabowski.*

146.

USTAWA

z dnia 23 czerwca 1939 r.

o przywróceniu mocy obowiązującej ustawy w przedmiocie uznania nazwisk, przybranych podczas służby wojskowej.

(Dz. U. R. P. Nr 57, poz. 369).

Art. 1. Przywraca się moc obowiązującą ustawy z dnia 11 maja 1920 r. w przedmiocie uznania nazwisk, przybranych podczas służby wojskowej (Dz. U. R. P. Nr 42, poz. 251), ze zmianami następującymi:

1) o zmianę (uznanie przybranego) nazwiska ubiegać się mogą osoby, które przybrały nazwiska w okresie do dnia 30 czerwca 1922 roku;

2) zezwoleń na zmianę (uznanie przybranego) nazwiska udziela Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych;

3) ogłoszeń w Monitorze Polskim dokonywa i wpis do aktów stanu cywilnego zarządza Minister Spraw Wewnętrznych;

4) prawo do używania zmienionego (przybranego) nazwiska powstaje z chwilą doręczenia aktu zezwolenia.

Art. 2. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

Art. 3. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje do dnia 31 grudnia 1940 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*
Prezes Rady Ministrów i Minister Spraw Wewn.: *Sławoj Składkowski*
Minister Spraw Wojskowych: *Kasprzycki*

147.

USTAWA

z dnia 23 czerwca 1939 r.

o uregulowaniu stanu prawnego majątków Kościoła prawosławnego.

Art. 1. Ustawa niniejsza stosuje się do nieruchomości i praw rzeczowych (prawa użytkowania, służebności, ciężary realne, hipoteki itp.), które w dniu 11 listopada 1918 r. należały do osób prawnych Kościoła prawosławnego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. (1) Nieruchomości i prawa (art 1), które w dniu 19 listopada 1938 r. znajdowały się w posiadaniu osób prawnych polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego **bez sprzeciwu** właściwych władz państwowych lub **osób trzecich**, uznaje się za własność tych osób prawnych. Przez posiadanie rozumie się władanie faktyczne jawne, spokojne, we własnym imieniu i w dobrej wierze, tak jakby się było właścicielem, **jeżeli władanie to nie było sprzeczne z innym przeznaczeniem tych nieruchomości, wynikającym z obowiązujących przepisów,**

a w szczególności z rozporządzenia Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 22 października 1919 r. (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr 25, poz. 256)[1].

(2) Nieruchomości i prawa (art. 1):

1) objęte w zarząd państwowy na podstawie dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. (Dz. P. P. P. Nr 21, poz. 67),

2) przejęte na własność Państwa na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr 4, poz. 17),

które w dniu 19 listopada 1938 r. znajdowały się za wiedzą i bez sprzeciwu właściwych władz państwowych w faktycznym i spokojnym władaniu osób prawnych polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego, uznaje się również za własność tych osób prawnych.

Art. 3. Nieruchomości i prawa (art. 1), nie podpadające pod przepisy art. 2, uznaje się za własność Skarbu Państwa.

Art. 4. Wzajemne roszczenia prywatno-prawne między Skarbem Państwa a osobami prawnymi polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego z tytułu użytkowania nieruchomości i wykonywania praw, o których mowa w art. 1, ulegają umorzeniu.

Art. 5. (1) Wpisania do księgi hipotecznej na rzecz osób prawnych polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego nieruchomości i praw, o których mowa w art. 2, dokonywa się na rzecz tych osób prawnych, które w dniu 19 listopada 1938 r. te nieruchomości i prawa posiadały, wyłącznie na podstawie deklaracji właściwego biskupa diecezjalnego, poświadczonej przez właściwego wojewodę.

(2) Deklaracja powinna zawierać dokładne określenie nieruchomości, podanie okoliczności i dowodów, stwierdzających istnienie warunków art. 1 i 2 oraz wymienienie osoby prawnej polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego, na rzecz której zgodnie z ust. (1) nastąpi wpis hipoteczny.

---

1) Wspomniane rozporządzenie Kom. Gen. Ziem Wsch. z dnia 22.X.1919 r. umieszczone zostało w niniejszym Nr 8 | 39 „Mies. Diec. Łuck.", poz. 150. (Przyp. Red.).

(3) Deklaracja ta powinna być przedłożona właściwemu wojewodzie w okresie lat pięciu od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej. Nieruchomości i prawa, podpadające pod przepisy art. 2, a nie zgłoszone deklaracją w tym terminie, przechodzą na własność Skarbu Państwa.

(4) Deklaracje biskupów diecezjalnych oraz wpisy hipoteczne, dokonane na podstawie tych deklaracyj, są wolne od opłat stemplowych i sądowych.

(5) Opłaty pisarzy hipotecznych ponoszą osoby prawne polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego.

Art. 6. **Przepisy ustawy niniejszej nie naruszają praw osób trzecich.**

Art. 7. Ustawa niniejsza nie narusza praw osób prawnych polskiego autokefalicznego Kościoła prawosławnego do majątków, nabytych przez te osoby prawne po dniu 11 listopada 1918 r.

Art. 8. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości, Spraw Wewnętrznych oraz Rolnictwa i Reform Rolnych.

Art. 9. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki*

Prezes Rady Ministrów: *Sławoj Składkowski*

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego: *W. Świętosławski*

MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH.

148.

OKÓLNIK Nr 32

z dnia 17 lipca 1939 r. (Nr AC. 26-a-2|20).

o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk.

(Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 18|39, poz. 149).

Do
P. P. Wojewodów, Komisarza Rządu na m. st. Warszawę i Starostów.

A. Uwagi wstępne.

Jest faktem powszechnie znanym, że urzędnicy stanu cywilnego państw zaborczych, czy to pomyłkowo, z powodu nieznajomości zasad pisowni polskiej, czy też w imię świadomie uprawianej polityki wynaradawiającej, wpisywali częstokroć w prowadzonych przez się rejestrach nazwiska rdzennie polskie w formie skażonej np. Gonschorowsky (Gonschorowski lub Gonsorowski) zamiast Gąsiorowski, Krol zamiast Król, Gorodyskij zamiast Horodyski itp.

Z uwagi na zasadnicze znaczenie aktu stanu cywilnego, jako podstawy, na której opierają się wszelkie późniejsze dokumenty urzędowe i prywatne zniekształcenia bądź błędy raz dopuszczone mściły się i mszczą jeszcze dotychczas na dziedzicach danego nawiska.

Stwierdzono, że istnieje w Państwie liczna jeszcze rzesza pokrzywdzonych w ten sposób jednostek, które z istniejących możliwości naprawienia wyrządzonej bezpośrednio im samym bądź też pośrednio przodkom ich krzywdy, dotychczas nie skorzystały.

Naturalną dążność do odzyskania prawidłowej pisowni nazwiska rodowego hamuje w znakomitej większości przypadków nieznajomość obowiązujących w danym zakresie przepisów bądź też obawa przed uciążliwym i kosztownym postępowaniem.

Chcąc przyjść zainteresowanym z jak najwydatniejszą w tym względzie pomocą. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych po porozumieniu z zainteresowanymi Ministerstwami zarządza wprowadzenie do i tak uproszczonego już w omawianej dziedzinie trybu postępowania sprostowawczego dalszych jeszcze, po myśli wyrażonych zasad, udogodnień.

B. Zasady ogólne.

I. Przywrócenie prawidłowej pisowni nazwiska osiąga się w drodze sprostowania odpowiedniego aktu stanu cywilnego, nie zaś w trybie, przewidzianym dla zmiany nazwisk.

II. Sprostowaniu podlegają wyłącznie skażone, w rozumieniu ust. 1 niniejszego okólnika, a więc w sposób nie nastręczający wątpliwości, nazwiska rdzennie polskie.

III. Sprostowanie przeprowadza się na obszarze całego Państwa w trybie skróconego i przyśpieszonego postępowania administracyjnego (por. niż. pkt. C II, III i IV) bądź sądowego (por. niż. C I).

IV. W postępowaniu administracyjnym zarówno podanie o sprostowanie zgłoszone do władzy administracji ogólnej, jak również decyzja władzy tej, zezwalająca na sprostowanie, wolne są od opłat stemplowych na mocy art. 142 pkt (1) oraz art. 160 pkt (1) ustawy o opłatach stemplowych (Dz. U. R. P. Nr 64, poz. 404 z 1935 r.).

W postępowaniu sądowym szczegółowe zasady z zakresu zwalniania od kosztów sądowych podano niżej pod pkt C I a) i b).

V. Podania o sprostowania mogą:

1) obejmować prośbę indywidualną osoby zainteresowanej, albo w zbiegu większej ilości zainteresowanych, urodzonych na obszarze jednego i tego samego okręgu administracyjnego (sądowego),
2) nosić charakter prośby zbiorowej,

wreszcie w obu wymienionych wyżej przypadkach,

3) zgłaszane być bądź:
   a) przez zainteresowanych bezpośrednio, bądź też
   b) za zgodą ich na wniosek władzy (urzędu).

VI. W podaniu powołać należy fakt skażenia pisowni nazwiska, dołączając uzyskany bądź na wniosek strony bądź z urzędu na wniosek władzy wyciąg (świadectwo) z podlegającego sprostowaniu aktu urodzenia ewent. należycie uwierzytelniony odpis takiego wyciągu.

W przypadkach, w których by dołączenie omawianego wyciągu (odpisu wyciągu) połączone było z pewnymi trudnościami i wpływać mogło na zwłokę w załatwieniu sprawy, poprzestać można na ścisłym podaniu daty urodzenia strony (stron) oraz siedziby urzędu (urzędnika) stanu cywilnego, w którego obrębie podlegający sprostowaniu akt (akty) urodzenia sporządzono.

Ilekroć wszakże ma w danej sprawie zastosowanie tryb postępowania sądowy, t. j. ilekroć sprostowanie nastąpić ma na obszarze mocy obowiązującej K.C.P. z 1825 r. (por. niż pkt. C I a) i b), dołączenie do podania wyciągu (odpisu wyciągu) jest rzeczą niezbędną.

VII. Podanie o sprostowanie nazwiska osoby płci męskiej, pozostającej w związku małżeńskm, objąć powinno nie tylko prośbę o sprostowanie aktu jej urodzenia, ale również aktu ślubu i ewent. aktów urodzenia nieletnich dzieci.

VIII. W przypadkach, w których zniekształcenie nazwiska znalazło wyraz nie tylko w aktach stanu cywilnego proszącego, ale również w aktach stanu cywilnego jego pełnoletnich dzieci, rodziców, rodzeństwa lub innych, noszących to samo nazwisko, krewnych, — rzeczą proszącego jest przedstawić krewnym tym, w imię wspólnego i dobrze zrozumiałego interesu ujednostajnienia nazwiska rodowego, zachodzącą konieczność wyjednania i z ich strony również odpowiednich sprostowań.

XI. Władze i urzędy, któreby przy sposobności czynności urzędowych ujawniły fakt posługiwania się przez osobę narodowości polskiej nazwiskiem, w rozumieniu wyżej przytoczonych uwag, skażonym, winni na okoliczność tę zwrócić uwagę danej osoby, pouczyć ją o nie nastręczających trudności sposobach przywrócenia nazwisku prawidłowej pisowni ojczystej i to nie tylko przez nią sa-

mą, ale przez członków jej rodziny, wreszcie okazać, w granicach możności, dalszą pomoc (por. niż. pkt. X).

X. Współdziałanie z zainteresowanymi, o jakim mowa w pkt. IX, znaleźć winno szczególne zastosowanie przy czynnościach związanych ze sporządzaniem rejestrów poborowych, przy załatwianiu spraw rezerwistów i t. p.

W przypadkach tych, władze sporządzające listy poborowe oraz inne wykazy powinny w współdziałaniu swym iść dalej jeszcze, a mianowicie:

1) uzyskać od poborowego, rezerwisty bądź innego zainteresowanego, którego nazwisko uległo skażeniu, piśmienne wyrażenie zgody na sprostowanie nazwiska, jak i na pośredniczenie w sprawie tego sprostowania.

1) zestawić wykazy zainteresowanych, którzy w sposób wyżej w niniejszym punkcie wymieniony (pkt 1) oświadczenie woli złożyli, — wreszcie

3) zarówno zgłoszenia indywidualne, jak i tylko co wspomniane wykazy, zestawione wedle okręgów administracyjnych (sądowych), właściwych ze względu na miejsce sporządzenia aktu podlegającego sprostowaniu, przesłać w charakterze wniosku z urzędu do odpowiednich zarządzeń władzom do sprostowania powołanym (por. niż. pkt C).

XI. Jak z przytoczonych uwag wynika sprostowanie skażonej pisowni nazwiska, o ile obowiązujące przepisy miejscowe nie przewidują również postępowania z urzędu (p. niż. pkt. C. III), następuje z zasady na wniosek strony, zgłoszony przez nią bezpośrednio bądź też z upoważnienia jej za pośrednictwem odpowiedniej władzy (urzędu).

C. Zasady szczegółowe (tryb postępowania).

I. Obszar mocy obowiązującej K. C. P. z 1825 r. (województwa środkowe).

Tryb postępowania sądowy.

Podstawę prawną stanowi art. 140 i nast. K. C. P. oraz utrzymane w mocy postanowieniem artykułu XVII pkt. 12

przepisów z dnia 29.XI 1930 r. wprowadzających K. P. C. (Dz. U. R. P. Nr 83, poz. 652) postanowienia art. 1647 i nast. U. P. C. z 1864 r.

Okoliczność, że na obszarze tym w znakomitej większości przypadków rejestracja stanu cywilnego osób narodowości polskiej prowadzona była zawsze przez urzędników — Polaków, sprawia, fakty wpisywania nazwisk polskich w formie skażonej zaliczyć tu niewątpliwie do wyjątkowych (Chełmszczyzna).

W nielicznych z natury rzeczy przypadkach tego rodzaju zastosowanie ma następujący tryb postępowania:

1) podania stron zgłaszane bezpośrednio przez zainteresowanych (por. wyż. pkt. B. V. 3 a) wnosić należy do sądu okręgowego właściwego ze względu na miejsce położenia księgi, obejmującej akt, podlegający sprostowaniu, przy czym strona może wyjednać zwolnienie od kosztów postępowania na ogólnych zasadach prawa ubogich.

2) te same podania natomiast, ilekroć, korzystając z przysługującego prawa, strona zgłosi je za pośrednictwem władzy (por. wyż. pkt. B V 3 b) oraz pkt. B X, władza ta kierować winna do dalszych zarządzeń właściwego w rozumieniu punktu poprzedniego 1) prokuratora sądu okręgowego, przy czym te ostatnie podania korzystają z ogólnego zwolnienia od opłat sądowych na równi z innymi zgłaszanymi w interesie publicznym wnioskami z urzędu.

II. Obszar mocy obowiązującej ustawy z dnia 6 lutego 1875 r. o urzędowym stwierdzaniu stanu cywilnego (Dz. U. Rzeszy Nr 4, str. 23 i nast.) (województwa zachodnie).

Tryb postępowania administracyjny.

Podstawę prawną stanowi § 18 obwieszczenia z dnia 25 marca 1899 r. w sprawie przepisów wykonawczych do wyżej powołanej ustawy z dnia 6 lutego 1875 r. (Dz. U. Rzeszy str. 225).

Podania kierować należy do właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej.

III. Obszar mocy obowiązującej K. C. z 1811 r. (województwa południowe).

Tryb postępowania administracyjny.

Sprostowanie nastąpić może bądź na wniosek strony bądź też w trybie nadzoru — z urzędu.

Podstawa prawna — pkt 2 dekretu gub. z dnia 21 października 1836 r. I. 58446 (zb. ust. prow. t. 18, Nr 159)[1]).

IV. Obszar mocy obowiązującej „zbioru praw" (województwa wschodnie).

Materialnych przepisów w zakresie prostowania aktów stanu cywilnego — brak.

Podania kierować należy do wojewódzkiej władzy administracji ogólnej, która z powołaniem się na niniejsze zarządzenie przeprowadzi sprostowanie za pośrednictwem właściwych Konsystorzy.

D. Pisownia imion.

Przechodząc z kolei do pokrewnego zagadnienia, dotyczącego pisowni imion, Ministerstwo zwraca uwagę, że w rejestrach poborowych itp. spisach urzędowych, imię każdej jednostki podawane być winno, zgodnie z zasadami art. 1 ustawy z dnia 31 lipca 1924 r. o języku państwowym i języku urzędowania państwowych i samorządowych władz administracyjnych (Dz. U. R. P. Nr 73, poz. 724), z reguły w pisowni polskiej. Chociażby więc nawet w akcie urodzenia danej osoby imię jej wyrażone było w pisowni obcej np. Ioannes, Sigismundus, Adalbert, Georg, Grigorius (Hryńko), Nykola itp., — w omawianych rejestrach pisać należy odpowiednio: Jan, Zygmunt, Wojciech Jerzy, Grzegorz, Mikołaj itp.

---

1) Powoływane w niektórych wydawnictwach nieurzędowych zarządzenie b. austr. Min. Spraw Wewn. z dnia 10 maja 1883 r. I. 1524 nie ma mocy wiążącej i co więcej na omawianym obszarze województw południowych nie miało jej nigdy, jako wydane wyłącznie dla krajów Istrii, Gorycji, Dalmacji i Styrii.

Okólnikiem niniejszym uchyla się moc obowiązującą okólnika Nr 78 z dnia 8 października 1936 r. o prostowaniu skażonej pisowni nazwisk (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 28, poz. 203).

Nakoniecznikow-Klukowski
Podsekretarz Stanu

MINISTERSTWO SKARBU.

149.

OKÓLNIK

z dnia 15 maja 1939 r. L. D. V. 9510|3|39

w sprawie podatku od nieruchomości, stanowiących własność seminariów duchownych.

(Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 14|39, poz. 330).

Wyciąg z wyroku Najwyższego Trybunału Administracyjnego z dnia 20 marca 1939 r. L. Rej. 4963|38 w sprawie ze skargi Metropolitalnego Rzymsko-Katolickiego Seminarium Większego św. Jana w Warszawie.

...Skarga stoi na stanowisku, że dochody, obracane na utrzymanie seminariów duchownych, podpadają pod pojęcie dochodów, przeznaczonych na cele względnie potrzeby („besoins” wedle tekstu francuskiego konkordatu) kultu religijnego i w tym punkcie zmierza do podważenia dotychczasowej judykatury Najwyższego Trybunału Administracyjnego. Wywody te nie sa przekonywujące. Bez względu na to, czy za miarodajny przyjmiemy tekst polski, czy też tekst francuski konkordatu, nie można ani celów, ani potrzeb kultu religijnego ujmować tak szeroko, by pod to pojęcie podpadało utrzymanie seminariów duchownych. Wprawdzie wszystkie dobra kościelne służą potrzebom kościoła, którego celem głównym jest kult religijny w szerokim tego słowa znaczeniu, ale w razie przyjęcia tak szerokiej interpretacji należałoby dojść do wniosku, że

cały majątek kościelny powinien korzystać z wolności podatkowej. Skoro jednak konkordat tego stanowiska nie zajął, lecz przeciwnie zrównał w zasadzie majątki duchownych oraz osób prawnych kościelnych i zakonnych z odnośną sytuacją osób fizycznych i prawnych świeckich, należy termin „cele” względnie „potrzeby” kultu religijnego interpretować ściśle i wyłączyć z tego pojęcia zarówno utrzymanie samych duchownych, o czym konkordat wyraźnie wspomina, jak i kandydatów na duchownych, jakimi są klerycy, a jest niespornym, że co najmniej część dochodu z budynku quaestionis jest na ten cel przeznaczona zgodnie z przepisami kanonu 1355. Powołany przez pełnomocnika skarżącego seminarium na rozprawie komentarz episkopatu polskiego do konkordatu, dzielący dobra kościelne na „bona beneficialia” i „bona ecclesiastica”, nie nie jest dla niniejszej sprawy miarodajny, z przepisów bowiem art. XV konkordatu wcale nie wynika, by wszelkie „bona ecclesiastica” korzystały z wolności podatkowej, zwłaszcza, że wedle kanonu 1497 pod pojęciem „bona ecclesiastica” rozumie się wszelkie majątki, należące do wszelkich osób prawa kościelnego, jak np. szpitali, sierocińców (kanon 1438) i t.p., a nawet i dobra beneficjalne, a art. XV konkordatu—jak wspomniano—dobra te w zasadzie podatkami obciąża.

Wreszcie jeśli chodzi o drugi zarzut skargi, że użyte w konkordacie wyrażenie „seminaria duchowne” dotyczy nie tylko budynków, w których się seminaria mieszczą, lecz i wszelkiego majątku tych seminariów, że zatem chodzi o zwolnienie w sensie nie przedmiotowym, lecz podmiotowym, wywód ten jest nietrafny. Odpowiedni ustęp konkordatu wymienia obok siebie budynki, poświęcone służbie bożej, seminaria duchowne, domy przygotowawcze dla zakonników i zakonnic, i domy mieszkalne zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa. Już z samego tego zestawienia wynika niewątpliwie, że we wszystkich tych przypadkach chodzi o budynki, mieszczące odpowiednie instytucje kościelne, a nie o budynki (względnie inne dobra), należące do tych instytucyj.

Z powyższych względów należało skargę oddalić jako nieuzasadnioną.

Izbom i urzędom skarbowym udziela się do wiadomości w ślad za okólnikiem z dnia 11 sierpnia 1938 r. L. D. V. 20719,3,38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 23, poz. 588).

Dyrektor Departamentu:
(—) *Dr J. Lubowicki.*

KOMISARIAT GENERALNY ZIEM WSCHODNICH.

150.

ROZPORZĄDZENIE

Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich

z dn. 22 października 1919 r. (13884|232)

dotyczące zwrotu duchowieństwu rzymskokatolickiemu kościołów i kaplic przerobionych na świątynie wyznania greckorosyjskiego

(Dz. U. Z. C. Z. W. Nr 25, poz. 256).

Na mocy rozkazu Naczelnego Wodza Wojsk Polskich z dnia 12 maja roku 1919 stanowię co następuje:

Art. 1. Wszystkie świątynie wyznania greckorosyjskiego, przerobione ze skasowanych kościołów i kaplic wyznania rzymskokatolickiego, przekazuje się, zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem lub wolą fundatorów, duchowieństwu rzymskokatolickiemu.

Art. 2. Przepis powyższy nie dotyczy świątyń greckorosyjskich zbudowanych na placach, należących przedtem do instytucyj kościelnych rzymskokatolickich, chociażby świątynie te wzniesione były na miejscu zburzonych świątyń rzymskokatolickich.

Art. 3. Przyjęcie pomienionych w art. 1. świątyń od duchowieństwa greckorosyjskiego i oddanie takowych du-

chowieństwu rzymskokatolickiemu może mieć miejsce w każdym poszczególnym wypadku jedynie na mocy zarządzenia naczelnika okręgu i zostaje wykonane przez odnośnego starostę powiatu, względnie komisarza miasta.

Art. 4. Przy przyjęciu świątyń od duchowieństwa greckorosyjskiego winny być oddane temuż duchowieństwu wszystkie przedmioty kultu oraz wszystkie ruchomości, nie będące przynależnością samych tylko budynków. Przepis niniejszy ma zastosowanie także do ruchomości cerkwi i kaplic domowych, znajdujących się w gmachach państwowych, które obecnie otrzymują inne przeznaczenie.

Art. 5. Wszystkie, oprócz świątyń, nieruchomości, które należały do kościołów, klasztorów i innych instytucyj wyznania rzymskokatolickiego i po konfiskacie takowych przez rząd rosyjski oddane zostały do użytkowania cerkwi, monasterów, instytucyj parafialnyh i innych instytucyj wyznania greckorosyjskiego, albo towarzystw i instytucyj społecznych zostają objęte w posiadanie przez Zarząd Dóbr Państwowych Zarządu Cywilnego Ziem wschodnich, zgodnie z obowiązującymi ustawami. Oddanie tych nieruchomości do użytkowania instytucyj duchownych lub świeckich może nastąpić w każdym poszczególnym wypadku na mocy zarządzenia Komisarza Generalnego.

Art. 6. Wszystkie ruchomości, znajdujące się w pomienionych w art. 5 nieruchomościach i nie stanowiących ich przynależności na mocy art. 387 — 390 Zb. Ust. Cyw. winny być oddane dotychczasowym posiadaczom tych nieruchomości.

Art. 7. Winni samowolnego zajmowania świątyń i ruchomości, wymienionych art. 1 i 5 bez zachowania przepisów w art. 8 niniejszego rozporządzenia zawartych podlegają wymierzonej w drodze karno-administracyjnej karze grzywny do 3.000 rub. lub aresztu do 1 miesiąca, o ile czyny te nie noszą cech innego przestępstwa, przewidzianego w kodeksie karnym.

Art. 8. Dochodzenie w drodze prawa cywilnego strat z tytułu pozbawienia osób fizycznych i prawnych nieruchomości, objętych rozporządzeniem niniejszym jest nie-

dopuszczalne. Względem ewentualnego opatrzenia duchowieństwa greckorosyjskiego wydane zostanie rozporządzenie osobne.

Art. 9. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich.

Wilno, dnia 22 października r. 1919.

Komisarz Generalny
w z. *E. Iwaszkiewicz.*

P r z e d r u k i.

151.

Wyjaśnienie J. E. Ks. Biskupa Polowego W. P. o błogosławieniu broni i sprzętu wojennego.

(„Rozkaz Wewn. Biskupa Polowego W. P." Nr 8 | 39, poz. 95.)

„Z powodu licznych zapytań, skierowywanych do mnie w sprawie błogosławienia broni i sprzętu wojennego, wyjaśniam co następuje:

Błogosławienie (poświęcenie) przez kapłanów broni lub śmiercionośnego sprzętu wojennego, jak również wygłaszanie przez nich (w ubiorze liturgicznym) przy tej okazji jakichkolwiek specjalnych przemówień — nie są wskazane.

Żadnych zastrzeżeń natomiast nie budzi błogosławienie wojennego sprzętu, nie będącego bezpośrednio jakimkolwiek śmiercionośnym narzędziem, jakim np. jest wojenny sprzęt sanitarny itp".

Komunikaty.

152.

Wpisy na Wyższe Katolickie Studium Społeczne w Poznaniu.

Wpisy na Wyższe Katolickie Studium Społeczne w Poznaniu kończą się w dniu 17 września. W charakterze słuchaczy zwyczajnych mogą być przyjęte wyłącznie osoby posiadające świadectwo dojrzałości. Słuchacze zaś nadzwyczajni, których liczba jest ściśle ograniczona, muszą się wykazać innym równorzędnym wykształceniem. Nowy rok szkolny rozpoczyna się w dniu 3 października 1939.

Bliższe informacje o charakterze tej uczelni, posiadającej prawa szkół wyższych na podstawie ustawy z dnia 22 lutego 1937, jej organizacji, kierunku i warunkach studiów podaje prospekt, który wysyła Sekretariat Wyższego Kat. Studium Społecznego w Poznaniu, Podgórna 12 b za nadesłaniem 1 zł.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY

STARY PROBOSZCZ.

JESZCZE SŁÓW KILKORO W SPRAWIE PILNEJ I WAŻNEJ.

Artykuł dyskusyjny.

W Nr 5/39 naszego „Miesięcznika Diecezjalnego Łuckiego” znalazłem w nieurzędowym dziale artykuł p. t. „Głos starego proboszcza w sprawie pilnej i ważnej”. Artykuł bardzo ciekawy i na czasie, a że to artykuł dyskusyjny, przeto pozwalam sobie w tej sprawie dodać i swoje trzy grosze.

Istotnie my, starsi kapłani, obserwując brak kapłańskich powołań w czasach obecnych, patrzymy w przyszłość z trwogą nielada.

Teraz właśnie miałem sposobność, podczas mojej kuracji w jednym z naszych uzdrowisk, zetknąć się z kapłanami z różnych diecezji a nawet z pewnym zakonnikiem. Wszyscy zgodnie narzekali na brak powołań, podając najrozmaitsze powody tego stanu rzeczy. Wszyscy rozumieją, że jest źle i, że trzeba złu jakoś zaradzić. To też teraz, jak nigdy przedtem, niemal w każdym katolickim dzienniku czy tygodniku, stale się czyta ogłoszenia różnych seminariów mniejszych (szczególnie zakonnych), wzywających młodzież do wstępowania do stanu duchownego. Tworzą się nawet seminaria dla spóźnionych powołań, wydawane są miesięczniki dla rozbudzania powołań, jak np. wychodzący w Wilnie pt. „Dzieła Matki Boskiej Powołań". Sądzę jednak, że to wszystko sprawy jeszcze nie rozwiąże radykalnie, potrzebna tu jest bowiem przedewszystkim serdeczna modlitwa wszystkich wiernych, o której tak przekonywująco mówi Stary Proboszcz w swoim artykule w Nr 5/39 naszego Miesięcznika. Potrzebna tu jest również i pomoc materialna.

Z własnego doświadczenia wiem, że największym szkopułem, o który wszystko się rozbija, jest brak środków materialnych u młodzieży ubogiej na kształcenie się, a przecież przede wszystkim o tę młodzież właśnie ubogą tu chodzi, bo dziś tylko taka młodzież myśli o poświęceniu się służbie bożej.

Przed kilku laty udało mi się po wielu, wielu poszukiwaniach i staraniach umieścić za zniżoną opłatą w jednym z zakonnych seminariów mniejszych naprawdę bardzo pobożnego chłopca. Aliści już po dwóch latach przyszedł do mnie jego ojciec z płaczem, że pewnie będzie musiał zaniechać dalszego kształcenia swego syna, gdyż już sprzedał niemal wszystko, co tylko było do sprzedania, nawet znaczny kawał ziemi został sprzedany, więc jest już u kresu wszelkich możliwości, boć przecie nie może skazywać na głód i nędzę swoją liczną, bo 7 osób liczącą, rodzinę!

Drugiego bardzo zdolnego młodzieńca po ukończonej szkole technicznej, pragnącego gorąco zostać kapłanem a nie mającego środków na dalszą naukę, ulokowałem w Potulicach w „Seminarium Zagranicznym", niestety jako...

braciszka (!) A wielka szkoda!—bo był to naprawdę bardzo dobry materjał na kapłana.

W celu zapewnienia dostatecznej liczby aspirantów do Seminarium w pierwszym rzędzie należy umożliwić biednej młodzieży zdobycie kwalifikacji naukowych, wymaganych do wstąpienia do Seminarium.

Należy poszukać sposobów dopomożenia ubogim aspirantom. Jeżeli taki np. Uniwersytet Lubelski szuka sposobów, żeby się utrzymać, to czemu my nie moglibyśmy znaleźć również podobnych sposobów przyjścia z pomocą niezamożnym młodzieńcom?

Z jednej więc strony modlitwa i uświadamianie społeczeństwa, z drugiej zaś pomoc materialna, moim zdaniem, mogłyby choć w części zaradzić złu, trapiącemu nasz Kościół w dobie obecnej.

Kanonik Konrad Moszkowski
Dziekan i Proboszcz Kołkowski.

Kronika Diecezji Łuckiej.

Telegramy nadesłane do Najdostojniejszego Pasterza Diecezji i odpowiedzi Jego Ekscelencji.

Jego Ekscelencja Ks. Biskup Adolf Szelążek
Łuck.

Prezydium i uczestnicy „Dnia Katolickiego” w Aleksandrii, zjednoczeni w miłości Kościoła i Ojczyzny, składają hołd swemu Pasterzowi i proszą o błogosławieństwo dla pracy katolickiej.

Ks. Jadczyk.

Wielebny Ksiądz Proboszcz Jadczyk
Aleksandria.

Duchem obecny na uroczystości „Dnia Katolickiego” raduję się z pogłębienia życia duchowego, które ono ze sobą niewątpliwie przynosi. Dziękuję za nadesłane wyrazy. Z całego serca błogosławię Prezydium i Uczestnikom.

Biskup Szelążek.

Ekscelencja Biskup Szelążek
Łuck.

Zebrane na Kapitule Generalnej proszą o błogosławieństwo na obrady. Wyrazy hołdu i czci przesyłają:

Przełożona Generalna, Rada, Przełożone Domów, Delegatki.

Najprzewielebniejsza Matka Generalna
Zgromadzenia Niepokalanek
Jazłowiec.

Najgorętsze zanoszę modły do Pana naszego Jezusa Chrystusa o błogosławieństwo dla prac Kapituły Generalnej. Raczy Pan Bóg wesprzeć święte usiłowania Głównej Przełożonej, Radnych, Przełożonych Domów, Delegatek, dążących do rozwoju Zgromadzenia dla chwały Bożej.

Biskup Szelążek.

Bibliografia.

„Apostolstwo modlitwy w teorii i praktyce”. Wydawnictwo Apostolstwa Modlitwy, Kraków. Str. 160; br. zł. 3.

Obok ruchu eucharystycznego i liturgicznego charakterystyczną cechą współczesnej pobożności katolickiej jest nabożeństwo do Boskiego Serca Jezusowego. Nabożeństwo to wedle wskazówek samego Chrystusa i ostatnich papie-

ży ma odradzać dusze ludzkie pogrążone w egoizmie i nienawiści. Szerzeniu nabożeństwa do Boskiego Serca oddaje się pobożne stowarzyszenie Apostolstwa Modlitwy. Dobrze zorganizowane i prowadzone musi przyczynić się do budzenia pobożności w parafii, do wyrabiania oddanych apostołów świeckich i działaczy Akcji Katolickiej. Jest ono przy tym łatwe do prowadzenia, tak, że nawet bardzo zapracowany duszpasterz może odważyć się na założenie i kierowanie kołem Apostolstwa. I właśnie wszystkie zagadnienia dotyczące celu Apostolstwa Modlitwy, jego organizacji, jego stosunku do Akcji Katolickiej i innych spraw społecznego duszpasterstwa porusza wymieniona w tytule książka, przynosząc 7 referatów wygłoszonych i przedyskutowanych na pierwszym zjeździe Ks. Ks. Dyrektorów Apostolstwa Modlitwy w Częstochowie.

REDAKTOR: KS. KANONIK JAN SZYCH.

Adres Redakcji i Administracji: Łuck, Kuria Biskupia Łucka
Prenumerata roczna: 24 zł. — Cena jednego zeszytu: 2 zł.

Tłoczono w Drukarni Kurii Biskupiej Łuckiej.

